

La Fraternitat. A partir de la dècada dels vuitanta, els orfeons tenen una presència destacada dins de les dinàmiques culturals i associatives a banda i banda de l'illa. A Maó, una ciutat amb una important tradició musical i fins i tot operística, ho evidencien, per la seva vitalitat fins a dia d'avui, l'Orfeó Maonès, i el Teatre Principal del 1829.

El segle XX s'inicia amb tot un munt d'iniciatives...

Pel que fa a Maó, dins del marc del regeneracionisme cultural, de valors noucentistes, es crea l'any 1905, com he dit abans, l'Ateneu Científic, Literari i Artístic de Maó, que si bé inicialment estava força castellanitzat a nivell lingüístic, va fent tot un procés interessantíssim, que acabarà amb l'assumpció de la catalanitat, encapçalada pel director de la *Revista de Menorca*, Francesc Hernández i Sanz.

Tanmateix, el salt qualitatiu en aquest sentit es dona el 1923 quan a Maó es crea l'Associació Menorquina de Nostra Parla. La dictadura de Primo de Rivera, però, la liquida i en tanca el butlletí.

Molt possiblement, la dinàmica cultural té en el segle XX dos clars referents a Menorca.

Les associacions culturals històriques són principalment l'Ateneu de Maó i el Cercle Artístic de Ciutadella, els quals continuen sent els dos grans referents de l'illa en aquests moments, tot i les transformacions històriques de la sociabilitat. Ambdós ofereixen una rica agenda cultural, la *Revista de Menorca* i *Publicacions des Born* respectivament. A més, el Cercle Artístic enllaça amb la tradició teatral de l'entitat convocant el prestigiós Premi Born de Teatre.

Més a prop, a la dècada dels anys setanta, prenen força fenòmens com els glossadors.

Els anys setanta, de lluita i il·lusions democràtiques, recuperaran també la poesia popular representada pels glossadors.

Aquest fenomen, que cal relacionar amb el Col·lectiu Folkloric Ciutadella i la publicació dels *Quaderns de Folklore* des del 1979, s'ha incrementat progressivament fins a arribar a l'actual revifalla, representada pel grup Soca de Mots, integrat per gent jove, gràcies als quals s'assegura el relleu generacional.

Quin és el paper de l'Ateneu de Maó?

Té un paper importantíssim en la vida cultural maonesa i menorquina en general des de les diferents seccions que l'integren: organitza conferències, convoca premis, fa cursos, i edita, juntament amb l'Institut Menorquí d'Estudis, la més que centenària *Revista de Menorca*. El perfil acadèmic que tingué durant el nou-cents fou tallat pel franquisme però tingué un paper clau dinamitzador, amb les Joventuts Musicals, als anys seixanta i setanta. Actualment és una institució cultural de referència dins i fora de Menorca.

I el del Cercle Artístic de Ciutadella?

És molt similar al de l'Ateneu. Cal dir, però, que el Cercle Artístic pogué crear el 1953 la Secció d'Estudis en la línia del

que eren llavors, durant el franquisme, els instituts d'estudis locals. Açò permeté desplegar, dins els límits franquistes, un programa menorquinista, també amb el suport de les Jovenuts Musicals, que s'anà esllanguint a partir del 1970. A la dècada dels vuitanta, però, el Cercle Artístic duu a terme una profunda renovació, que n'explica el dinamisme actual, amb un programa similar al de l'Ateneu. Vull destacar, així mateix, que aquestes entitats, amb una funció cultural clau abans i ara, fan front a l'actual moment de crisi i de fragilitat amb molta creativitat i feina de les seves juntes.

Els anys setanta són moments d'un associacionisme molt ric lligat a diferents ambients: de l'Església, el medi ambient, de la reivindicació del territori...

Efectivament, el gob Menorca, clau per entendre la preservació natural de l'illa, neix el 1977. Abans, el 1973, s'havia creat a Menorca una delegació de l'Obra Cultural Balear, que, convertida en l'Obra Cultural de Menorca, és l'entitat editora de l'*Enciclopèdia de Menorca* a partir del 1978.

Parlem de l'Institut Menorquí d'Estudis.

A començaments dels anys vuitanta, el Consell Insular de Menorca, gràcies als grups investigadors que l'*Enciclopèdia de Menorca* feia possibles, promogué la creació, el 1985, de l'Institut Menorquí d'Estudis. Amb aquest nom es volia defugir tot localisme i expressar l'obertura intel·lectual i institucional de la investigació i la divulgació menorquines. De fet, el model era l'Institut d'Estudis Catalans amb el qual mantenim una excel·lent relació.

Es dóna també a Menorca aquest sorgiment associatiu aparentment desorganitzat en base a les xarxes socials?

Actualment, com també passa arreu, es viu a Menorca un altre moment d'ebullició associacionista però sobretot a través

d'accions puntuals. Aquest fenomen associatiu no tan formal es centra en els grans temes que preocupen la societat menorquina: transport aeri, tema territorial (camí de cavalls, per exemple), el dragatge del port de Maó...

Aquest fenomen de mobilització associativa quina relació té amb l'associacionisme més tradicional i històric de l'illa?

L'espai és petit, som una illa petita. Ens coneixem tots i cerquem punts de contacte, com ja passà durant el franquisme amb les Joventuts Musicals de Maó i de Ciutadella i les seves relacions amb l'Ateneu i el Cercle Artístic. Actualment tots aquests moviments més nous mantenen un estret contacte amb entitats ecologistes com el GOB i d'altres de culturals, com les esmentades, amb una implicació social molt gran.

No podríem acabar aquesta entrevista sense tractar la iniciativa de l'*Enciclopèdia de Menorca*.

La seva columna vertebral ha estat fins a la seva recent mort en Josep Miquel Vidal i ara té la força de disposar d'una Fundació a punt per a fer el que calgui per tirar endavant el projecte més ambiciós de la cultura a Menorca, el que ha actualitzat el coneixement sobre l'illa i ha permès incrementar la investigació. Se n'han publicat quinze volums i el projecte està encara obert. Possiblement a hores d'ara, amb un futur un poc incert, caldria que des de Menorca es valorés l'*Enciclopèdia* com es fa des de fora, on és objecte del màxim reconeixement.

Aquesta iniciativa té unes característiques associatives importants...

Es tracta d'un organisme de naturalesa mixta, format per autors que sempre han treballat gratuïtament, administracions públiques i la mateixa Obra Cultural de Menorca, amb força socis. El que és important és el suport que té de tots els ajun-

taments de l'illa i del Consell Insular de Menorca, a més del Govern de les Illes Balears i la Universitat de les Illes Balears (UIB). Tots ells són conscients de la vàlua d'aquest projecte, pensat inicialment com a enciclopèdia escolar i que acabà naixent com a enciclopèdia temàtica, a la qual li manca un darrer esforç per completar-se.

Quina relació té amb l'Institut Menorquí d'Estudis (IME)?

La relació amb l'IME ha estat molt important des de sempre perquè els autors de l'Enciclopèdia foren dels primers membres de l'IME, menorquins de dins i de fora de l'illa que l'ime volgué aglutinar. A més, pensau que en Josep Miquel Vidal fou alhora director de l'*Enciclopèdia* i coordinador científic de l'IME, en una simbiosi cultural ben clara.

Quina és la situació en aquests moments?

Força delicada. A finals del 2012 se'n plantejà la viabilitat i es creà la Fundació Enciclopèdia de Menorca. Així mateix, amb la crisi general actual, l'Obra Cultural de Menorca ha experimentat una forta caiguda de les aportacions que tant han ajudat a fer-la viable. La Fundació, en aquest sentit, ha d'afrontar aquesta situació per a garantir la continuïtat desitjada. Actualment hi ha un deute de poc més de 100.000,00 €, deute que no em sembla pas inassumible; en qualsevol cas, és inferior al valor del fons de toms de què es disposa. Però encara no s'ha aconseguit el compromís del Consell Insular de Menorca per a cobrir aquest deute o propiciar vendes significatives a altres territoris balears. Segur que ens en sortirem, però en aquests moments la situació és molt delicada.

Quina relació teniu amb la Universitat Catalana d'Estiu (UCE)?

La relació és molt bona. Quan es crea l'IME, tenim molt clar que el marc de relació és el cultural català. I dins d'aquest marc la institució de referència és l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), amb el qual les relacions sempre han estat absolutament fluides, de gran col·laboració. Les relacions amb l'UCE, a través de l'IME, diria que s'inicien als anys noranta amb el curs sobre Joan Ramis el 1996 i, progressivament i fins a l'actualitat, s'incrementa la presència menorquina a través, sobretot, de Josep Miquel Vidal.

